

**ARCHITECTURALE EN
BINNENHUISKUNST
DERDE GRAAD KSO**

LEERPLAN SECUNDAIR ONDERWIJS

september 2006
LICAP – BRUSSEL D/2006/0279/009

ARCHITECTURALE EN BINNENHUISKUNST DERDE GRAAD KSO

LEERPLAN SECUNDAIR ONDERWIJS

LICAP – BRUSSEL D/2006/0279/009
(vervangt D/2005/0279/009 met ingang van september 2006)
september 2006
ISBN 978-90-6858-606-0

Vlaams Verbond van het Katholiek Secundair Onderwijs
Guimardstraat 1, 1040 Brussel

Inhoud

Lessentabel	5
1 Beginsituatie	7
1.1 Kiezen voor de derde graad Architecturale en binnenhuiskunst	7
1.2 Beginsituatie.....	7
2 Algemene doelstellingen	8
2.1 Inleiding.....	8
2.2 Algemene doelstellingen.....	8
3 Algemene pedagogisch-didactische wenken en didactische middelen	9
3.1 Het leerplan.....	9
3.2 De opdrachten	9
3.3 Het atelier	9
3.4 De begeleiding.....	10
3.5 De geïntegreerde proef.....	10
4 Leerplandoelstellingen, leerinhouden, didactische wenken en minimale materiële vereisten	11
4.1 Wetenschap en techniek	11
4.2 Kunst en cultuur.....	13
4.3 Ontwerp.....	14
4.4 Waarneming en voorstelling	15
5 Evaluatie	18
6 Leerplanwerking	18
7 Bibliografie	19
7.1 Naslagwerken	19
7.2 Tijdschriften.....	19
7.3 Bedrijven	20

Lessentabel

Pedagogische vakbenaming	uren/week		Administratieve vakbenaming
	30-36	30-36	
Minimum-maximum	30-36	30-36	
Godsdienst	2	2	AV Godsdienst
Aardrijkskunde	1	1	AV Aardrijkskunde
Engels	2	2	AV Engels
Frans	2	2	AV Frans
Geschiedenis	1	1	AV Geschiedenis
Lichamelijke opvoeding	2	2	AV Lichamelijke opvoeding
Nederlands	3	3	AV Nederlands
Wetenschappen	0-2	0-2	AV Biologie/Chemie/Fysica
Wiskunde	2-3	2-3	AV Wiskunde
Architecturale en binnenhuiskunst	13-17	13-17	KV Architectuurtekenen/Binnenhuiskunst/Bouwkunst
Kunstgeschiedenis	2	2	AV Kunstgeschiedenis / KV Kunstinitiatie

Voor deze vakken is het leerplan in deze brochure opgenomen.

1 Beginsituatie

1.1 Kiezen voor de derde graad Architecturale en binnenhuiskunst

De derde graad Architecturale en binnenhuiskunst (ABK) richt zich tot jongeren die:

- interesse tonen voor kunst en zich specifiek aangetrokken voelen door architecturale en binnenhuiskunst;
- gedreven zijn om creatief te werken en hun creativiteit te ontwikkelen;
- bereid zijn tot permanente reflectie over eigen aanleg, inzicht en mogelijkheden bij het ontwerpen;
- bereid zijn artistieke en technische vaardigheden te ontwikkelen;
- beseffen dat het verwerven van de noodzakelijke attitudes, kennis en vaardigheden een bewuste keuze en concentratie bij het werk veronderstellen;
- in staat en bereid zijn in groep te werken en de eigen realisaties te vergelijken met die van anderen;
- zich betrokken voelen bij het studiegebeuren en vanuit die betrokkenheid bereid zijn aanknopingspunten te zoeken in de actualiteit en in de historische context.

1.2 Beginsituatie

De leerlingengroep is meestal vrij heterogeen:

- jongeren stromen in via de tweede graad Beeldende en architecturale kunsten kso of via de tweede graad Beeldende en architecturale vorming kso na een heroriëntering. Deze leerlingen hebben al attitudes, kennis en vaardigheden verworven op het gebied van artistiek en instrumentaal tekenen.
- andere jongeren stromen in uit andere studierichtingen en/of onderwijsvormen of volg(d)en Deeltijds kunst- onderwijs. De leerlingen worden indien nodig bijgewerkt via inhaallessen en/of gedifferentieerde aanpak.

2 Algemene doelstellingen

2.1 Inleiding

De studierichting Architecturale en binnenhuiskunst is niet beroepsgericht, het leerplan wordt niet opgesplitst in architecturale en in binnenhuiskunst met specifieke leerstofafbakening volgens deze twee domeinen. De beeldende vorming wordt in haar totaliteit benaderd met voldoende ruimte voor differentiatie en individuele begeleiding.

Op het einde van deze derde graad bezit de jongere de noodzakelijke attitudes, kennis en vaardigheden om te kunnen doorstromen naar een professioneel gerichte bacheloropleiding in het studiegebied Architectuur van het Hoger onderwijs zoals Architectuurassistentie en Interieurvormgeving, Interieurarchitectuur, Bouw en andere aanverwante opleidingen.

2.2 Algemene doelstellingen

Via de specifieke artistieke context wordt de totale persoonlijkheid ontwikkeld. De jongere begrijpt en hanteert universele beeldende taal waarmee hij zich zowel objectief als expressief uit in de context van architecturale en binnenhuiskunst. Hij hanteert deze beeldende taal bij het zoeken naar creatieve en originele oplossingen voor toegepaste ruimtelijke vraagstellingen. Het hanteren van beeldende technieken en tekenvaardigheden is geen doel op zich maar staat steeds in relatie tot vorm en inhoud van het eindproduct.

De jongere

- 1 duidt realisaties in de context van architecturale en binnenhuiskunst. Hij bestudeert het aanbod van beeldende middelen, technische oplossingen en beeldende materialen waarmee men vorm geeft en past dit aanbod toe in eigen realisaties.
- 2 bestudeert en onderzoekt op experimentele en creatieve wijze ruimtelijke vormgeving, hanteert hulpmiddelen om tot inzicht te komen in de visuele waarneming.
- 3 benadert de studieobjecten gericht (abstraherend, analytisch, combinerend, integrerend, structureel).
- 4 ontwikkelt zijn visueel en ruimtelijk bewustzijn en vermogen.
- 5 verruimt zijn visueel bewustzijn en vermogen door waarneming via andere zintuigen.
- 6 tekent met de vrije hand, met traditionele en met digitale tekeninstrumenten.
- 7 experimenteert met kleur(menging) en mengt kleur op een bewuste wijze; kent en hanteert kleurordeningen (kleurenruimtes) en kleurwerking.
- 8 communiceert via de vakterminologie.
- 9 heeft inzicht in de verbondenheid tussen maatschappij, vorm/ruimte, functie, constructie/materiaal.
- 10 heeft kennis van en participeert aan cultuur.
- 11 kan richting en voortgang geven aan zijn verdere studie en zijn functioneren in de maatschappij. Hij is zich bewust van de eigen waarde en geaardheid.

De jongere

- 12 toont inzet en ontwikkelt concentratie- en doorzettingsvermogen.
- 13 denkt en werkt zelfstandig en kritisch.
- 14 heeft zin voor objectiviteit.
- 15 gaat om met intersubjectieve criteria, is assertief en staat open voor kritiek.
- 16 heeft oog voor affectieve, ethische en sociale contexten.
- 17 kan in teamverband werken.

3 Algemene pedagogisch-didactische wenken en didactische middelen

3.1 Het leerplan

De leerplandoelstellingen, leerinhouden en didactische wenken zijn ingedeeld onder:

- wetenschap en techniek;
- kunst en cultuur;
- ontwerp;
- waarneming en voorstelling.

Deze vier componenten zijn de invalshoeken voor het onderzoek van de beeldende middelen, de beeldende expressiemogelijkheden en het beeldend materiaal.

Het lerarenteam moet oog hebben voor zowel het leerproces als voor het eindproduct.

3.2 De opdrachten

De doelstellingen worden bereikt via uitdagende opdrachten die elementen uit “wetenschap en techniek”, “kunst en cultuur”, “ontwerp” en “waarneming en voorstelling” bevatten. Het lerarenteam bestaat uit vakspecialisten, de opdrachten worden in groep voorbereid en geëvalueerd. Diversiteit in benadering en teamwerk in de omgang met de jongere zijn noodzakelijk. De leraar kleurt de leerinhouden via een persoonlijke didactische benadering en methodiek, vanuit de eigen visie op architecturale en binnenhuiskunst en binnen de context van het pedagogisch project van de school.

De didactische middelen worden in functie van de opdracht gekozen uit de wereld van natuur en cultuur, en hebben een relatie met architectuur, binnenhuiskunst en -decoratie.

Een opdracht

- is haalbaar qua moeilijkheidsgraad en sluit aan op wat verworven is.
- bevat uitdagende en nieuwe inhoudelijke en vormelijke elementen.
- heeft een bevragend karakter en zet aan tot onderzoek, studie en creatie.
- laat ruimte voor intuïtieve, spontane en individueel gestuurde processen.
- is soms begrensd en soms open wat materiaalgebruik en techniek betreft.
- zet er regelmatig toe aan verbanden te leggen tussen de eigen werkzaamheden, het maatschappelijk en cultuurhistorisch gebeuren en kunst (ook andere kunstvormen).
- speelt regelmatig in op actuele gebeurtenissen.
- kan kaderen in vakoverschrijdend thematisch werk. Bij vakoverschrijdende projectwerking wordt het lessenrooster gedurende een bepaalde tijd doorbroken of wordt thematisch gewerkt binnen het bestaand rooster.
- kan geheel of gedeeltelijk gerealiseerd worden op buitenschoolse locatie:
  - tentoonstelling en museum;
  - fabriek en constructiewerkplaats;
  - stadsbezoek en lokale omgeving;
  - studiereis.

Om de reflectie over proces en eindproduct te ondersteunen houdt de jongere een individueel schetsboek bij waarin alle relevante ontwerpen, inspiratiebronnen, tekstfragmenten, kunsthistorische verwijzingen, ... bijgehouden worden.

3.3 Het atelier

De school bepaalt de infrastructurele ordening waarbinnen de opdrachten gerealiseerd worden. Hierbij kan men zich laten leiden door de eigen visie, traditie en specifieke competenties van de leraren. De realisatie van het

leerplan in één of verschillende vaklokalen/ateliers is een belangrijk aandachtspunt aangezien dit het organigram is waarbinnen de jongere op een flexibele wijze de opdrachten moet kunnen uitvoeren en de doelstellingen moet bereiken.

3.4 De begeleiding

De jongere wordt begeleid in het ontdekken en ontwikkelen van zijn talenten, in zijn ontwikkeling als persoon en als deelnemer aan het culturele en maatschappelijke gebeuren. De klemtoon ligt op individuele begeleiding. Voor weinig probleemstellingen in dit leerplan is er slechts één exacte oplossing die vooraf gekend is.

Het is de taak van de jongere om uit vele mogelijkheden tot een creatieve, kunstzinnige en persoonlijke oplossing te komen voor een ruimtelijke vraagstelling in de context van architecturale en binnenhuiskunst. De wijze waarop de jongere als individu deze creatieve processen stuurt, permanent evalueert en permanent bijstuurt tijdens het tot stand komen van een product is minstens even belangrijk als het product zelf.

De begeleiding bestaat erin dat men de jongere bijstaat bij het zelfstandig leren sturen van zijn leerproces. Een leerproces dat, in de context van deze studierichting, niet eindigt op het einde van de derde graad. Zelfs niet na het hoger onderwijs. Na zijn "schoolloopbaan" moet de jongere als volwassene in staat zijn verder richting en voortgang te geven aan zijn studie, met de ruimtelijke problemen waarmee hij wordt geconfronteerd als uitgangspunt.

3.5 De geïntegreerde proef

De geïntegreerde proef heeft tot doel de mate waarin de jongere de beoogde algemene doelstellingen heeft verworven (alle of een deel ervan) op een synthetische en realiteitsgebonden wijze te toetsen. Deze proef moet tijdens het tweede leerjaar van de derde graad Architecturale en binnenhuiskunst gerealiseerd worden. Het concept, de opdracht en de realisatie van de proef moeten van bij het begin van dit tweede leerjaar voldoende aandacht krijgen.

De geïntegreerde proef slaat op de vakken van het fundamenteel gedeelte. In deze studierichting zijn dit: "Engels", "Kunstgeschiedenis" en "Architecturale en binnenhuiskunst". Uiteraard verdient het aanbeveling om in de mate van het mogelijke ook een aantal vakken van de basisvorming en van het complementair gedeelte mee op te nemen.

4 Leerplandoelstellingen, leerinhouden, didactische wenken en minimale materiële vereisten

4.1 Wetenschap en techniek

LEERPLANDOELSTELLINGEN

De jongere

- 1 duidt wetenschappelijke en technologische aspecten eigen aan realisaties die behoren tot het domein van de toegepaste ruimtelijke kunst en licht deze toe.
- 2 gebruikt verschillende media bij opzoeken van informatie en documentatie. Hij verwerkt informatie en documentatie in relatie met een opdracht.
- 3 herkent wetenschappelijke en technische problemen in de context van toegepaste ruimtelijke kunst en licht de oplossingen toe.
- 4 verklaart de invloed van natuurkundige verschijnselen (temperatuur, vocht, licht, krachten) op constructies.
- 5 denkt en handelt logisch en constructief, analyseert bestaande constructies, technieken en processen.
- 6 reikt creatieve technische oplossingen aan.

LEERINHOUDEN

Architecturale en interieurobjecten kunnen onderzocht worden naar volgende criteria

- productieproces
- stabiliteit
- fysische en chemische eigenschappen
- constructieve eigenschappen
- samenvoegingen (methodiek)
- relatie met natuur en cultuur (gebruik)
- creatieve meerwaarde

Onderzoek en samenbrengen van

- *constructie-elementen als punt*: bv. knooppunten, bevestigingsmateriaal (vijzen, bouten, ...), ...
met/of
- *constructie-elementen als lijn*: bv. kabels en touwen, kolommen, palen, staven en buizen, profielen, liggers, samengestelde lijnvormen zoals vakwerken, ...
met/of
- *constructie-elementen als vlak*: bv. wanden, muren, panelen, planken, scheidingsystemen, openingen, vloerplaten, zit-, kast- en tafelvlakken, soepele vlakken, doekstructuren, ...
met/of
- *constructie-elementen als volume*: bv. blokken, stenen, samengestelde volumesystemen zoals ruimtevakwerken, ...

Studie van de belangrijkste grondstoffen, basismaterialen en afgeleide producten in architectuur en interieur zoals bv.

- natuursteen, hout en afgeleiden, glas, kleiproducten, metalen, stoffen, verven, ...

Studie van verloop van krachten

- basisbegrippen als trek, druk, knik, ...
- vakterminologie
- vuistregels voor dimensioneren en onderzoek van de diverse verschijnselen en wetmatigheden bij de inwerking van krachten op constructies uit natuur en cultuur

DIDACTISCHE WENKEN

Afbakening leerinhouden

- beperken tot constructies met eenvoudige ontmoetingen, doorbrekingen en randen.

MINIMALE MATERIËLE VEREISTEN

- toegang tot projectie
- toegang tot Internet en computer met aangepaste software
- toegang tot schoolbibliotheek (informatiebronnen: architectuur, beeldende kunsten, binnenhuisarchitectuur, toegepaste beeldende kunsten)
- materiaalstalen en didactische modellen
- toegang tot materiaal voor uitvoeren van eenvoudige bouwfysische, -chemische en stabiliteitsexperimenten en onderzoek
- stromend water met spoelbak

4.2 Kunst en cultuur

LEERPLANDOELSTELLINGEN

De jongere

- 7 legt relaties tussen een ruimtelijk concept en zijn:
  - artistieke, economische, maatschappelijke en sociale context;
  - omgeving en historische context;
  - functionele en spirituele waarde(n).
- 8 gebruikt verschillende media bij opzoeken van informatie en documentatie. Hij verwerkt informatie en documentatie in relatie met een opdracht.
- 9 reflecteert over en duidt de concretisering van achterliggende menselijke motieven in ruimtelijke concepten.
- 10 plaatst de functie en de opdracht van een ruimtelijk vormgever in historische en maatschappelijke context.

LEERINHOUDEN

Kennismaking met, situering van, onderzoek van/naar, analyse van, in vraagstelling van, duiding van

- architectuur en interieurs, meubelen en decoraties uit heden en verleden

Mogelijke onderwerpen zijn

- *Vanuit maatschappelijke/organisatorische hoek:* bv. kunstzinnige en decoratieve/publicitaire vormgeving, monumenten en landschapszorg, (sociale) huisvesting, leefmilieu, stads- en/of dorpskernrenovatie, ruimtelijke ordening en stedenbouw, design, interieurkunst, architectuur. Toepassingen in de context van "(de wet) welzijn": gezondheid, veiligheid, hygiëne, ergonomie, leefmilieu, bureauorganisatie en organisatie op de werf.
- *Vanuit psychologische en culturele hoek:* bv. studie van diverse leef- en woonvormen, de menselijke factor en maat, woonnoden en behoeften, functies, circulatie en communicatie, binnen en buiten, ambacht en industrie, achtergronden en historiek, vorm- en kleurgebruik.
- *Economische en commerciële aspecten.*

DIDACTISCHE WENKEN

Afbakening leerinhouden

- De klemtoon ligt op het inzichtelijke en niet op kennisoverdracht. De visie van de leraar, de relatie met de totaalopdracht, de actualiteit en globale/regionale contexten bepalen mee de keuze van de behandelde onderwerpen.

MINIMALE MATERIËLE VEREISTEN

- toegang tot projectie
- toegang tot Internet en computer met aangepaste software
- toegang tot schoolbibliotheek (informatiebronnen: architectuur, beeldende kunsten, binnenhuisarchitectuur, toegepaste beeldende kunsten)

4.3 Ontwerp

LEERPLANDOELSTELLINGEN

De jongere

- 11 bestudeert en hanteert creatieprocessen en ontwerpstrategieën.
- 12 bestudeert en hanteert complexiteit (verwevenheid, verbanden, menselijke motieven), keuzes en prioriteiten.
- 13 gebruikt verschillende media bij opzoeken van informatie en documentatie. Hij verwerkt informatie en documentatie in relatie met een opdracht.
- 14 houdt rekening met de uitvoering (wetenschappelijke, technische, kunstzinnige en culturele aspecten) bij het ontwerpen van architectuur en interieurelementen.
- 15 bedenkt en visualiseert concepten als antwoord op een gesteld programma.
- 16 visualiseert toegepaste ruimtelijke voorstellingen vertrekkend van een innerlijke dialoog en van de verbeelding.
- 17 beheerst en verruimt zijn kleur- en vormtaal en personaliseert de (ruimtelijke) beeldtaal.

LEERINHOUDEN

Inhoud (functionaliteit, circulatie, programma), verbeelding (schoonheid, originaliteit) en tastbare werkelijkheid (culturele, sociale, materiële en wetenschappelijke gegevens) integreren in ruimtelijke ontwerpen.

- Bestuderen en hanteren van beeldelementen die behoren tot de ruimtelijke architecturale vorm, met bijzondere aandacht voor de dominerende formele elementen als punt, lijn, oppervlakte, massa en ruimte.
- Bestuderen en hanteren van inspirerende voorbeelden (archetypes) en structuren.
- Bestuderen en hanteren van vormen, structuren en kleur naar wetmatigheid, gevoelsmatigheid (betekenis, beleving, sfeer) en doelmatigheid.
- *Vorm en kleur (materiële en esthetische studie):*
licht, kleur, structuur, maat, verhouding, ritme, harmonie, symmetrie, ruimte, contrast, verschuiving, herhaling, richting, doorboring, statisch – dynamisch, ...
- *Ontwerpmethodiek (spirituele/filosofische en kunstzinnige studie):*
  - logica in natuur en cultuur;
  - relatie tussen vorm-/beeldtaal en betekenis (intimiteit, beschutting, karakter, ...)
  - doeleinden;
  - humane/spirituele waarden
  - ...

DIDACTISCHE WENKEN

- Het ontwerpen motiveert de jongere om verbanden te leggen tussen de creatie-inhoud en de ruimtelijke beeld-/vormtaal.

MINIMALE MATERIËLE VEREISTEN

- toegang tot projectie
- toegang tot internet en computer (we bevelen 1 pc per 2 leerlingen aan) met aangepaste software (tekstverwerking, rekenblad, presentatie- en tekenprogramma (CAAD-programma)), kleurenprinter A3 en kleurencoder.
- toegang tot schoolbibliotheek (informatiebronnen: architectuur, beeldende kunsten, binnenhuisarchitectuur, toegepaste beeldende kunsten)
- toegang tot lichtbak en snijtafel
- tekentafels (minimaal met parallellat), tekenkrukken
- stromend water met spoelbak

4.4 Waarneming en voorstelling

LEERPLANDOELSTELLINGEN

Tekenen met de vrije hand

De jongere

- 18 tekent en schildert met de vrije hand, vertrekt van de waarneembare realiteit en van de verbeelding, meet en heeft oog voor het belang van standpunt en horizon ten opzichte van het studieobject.

Exact tekenen

De jongere

- 19 tekent nauwkeurig en methodisch, vertrekt van de waarneembare realiteit en van de verbeelding.
- 20 past schaal en maat, normen, symbolen en conventies toe.
- 21 maakt grafische voorstellingen in de context van bouwkundig tekenen en interieurtekenen.

Maquette

De jongere

- 22 maakt fysische en digitale maquettes in de context van architecturale en binnenhuiskunst.
- 23 ziet en hanteert de relatie tussen vorm/kleur/materiaal en voorstelling.

Media

De jongere

- 24 hanteert de computer om op een efficiënte en ordelijke wijze rekenkundige, grafische en gegevensverwerkende taken te maken.
- 25 gebruikt verschillende media bij opzoeken van informatie en documentatie. Hij verwerkt informatie en documentatie in relatie met een opdracht.

LEERINHOUDEN

Tekenen met de vrije hand

Het "communicatiemiddel" van de ontwerper is in de eerste plaats het schetsen met de vrije hand. Los van een uitgebreid instrumentarium dat kan gehanteerd worden om een bestaand idee te visualiseren moet de leerling vertrouwd zijn met het tekenen en schilderen met de vrije hand. Aan deze vaardigheid dient men de nodige aandacht te besteden.

- opmetingsschetsen met behulp van eenvoudige meetinstrumenten (bv. vouw- en rolmeter) en deze correct uitschetsen.
- ontwerpsschetsen: via schetsmatige voorstellingen en detailstudies het concept visualiseren. Nieuwe beelden doen ontstaan en denksporen bewandelen door schetsen van imaginaire beelden. Opbouwend schetsen (elk nieuwe element ontstaat uit een vorig). Schetsen van bv. interieurobjecten, ruimtes en architectuur, thema's die raakvlakken hebben met architecturale en binnenhuiskunst.
- waarnemingsschetsen:
  - aftasten en (aan)voelen van het onderwerp, weergeven in tekentaal;
  - relaties tussen vorm, verhouding, diepte, kleur, materiaal, constructie;
  - zien en weergeven van interieurobjecten, ruimtes en architectuur;
  - studie- en presentatieschetsen.
  - perspectief.

Exact tekenen – terminologie, tekennormen en symbolen

- analyse van twee- en driedimensionale architecturale en interieurobjecten in de ruimte
- normen, symbolen, conventies, lijnsoorten, arcering en legenda
- projectie- (en meetkundig) tekenen op schaal en ware grootte:
  - projectietekeningen;
  - aanzichten;
  - doorsneden;
  - werk-/uitvoeringstekeningen;
  - presentatietekeningen;
  - schaduwbepaling;
  - vereenvoudigde ruimtebeelden (isometrie, axonometrie en cavalier);
  - perspectief met één, twee en drie vluchtpunten.

Maquette

- fysische maquette: werkmodel en/of presentatiemodel (staaf- en/of volumemodel)
- digitale maquette: staaf- en/of ingekleurd model

Media

- computergebruik: rekenkundige, grafische en gegevensverwerkende toepassingen.

DIDACTISCHE WENKEN

Waarnemen en voorstellen

- Intuïtief onderzoek en beleven, persoonlijke exploratie van bijvoorbeeld:
  - licht en kleur, pigment, contrast, harmonie, lijn, vorm, ruimte, materie;
  - waarden en werking van een bepaalde kleur;
  - kleur in het interieur - exterieur;
  - voorstelling van kleur in een tweede en derde dimensie.
- Bestaande interieurs – exterieurs omzetten naar zwart-wit waarden.
- Bestaande interieurs – exterieurs omzetten naar kleur.

Opmetingsschetsen

- Opmeten van eenvoudig terrein, eenvoudige interieurobjecten, ruimtes en architectuur.

Tekenen met de vrije hand en exact tekenen

- Elementen uit meubelconstructie: bv. houtverbindingen, meubelbeslag, massief en plaatmateriaal, ...
- Elementen uit bouwconstructie: bv. funderingen, opgaande wanden met doorbrekingen, dragende vloeren, daken, trappen, binnendeuren, muur- en plafonduafwerking, ...
- Elementen uit natuur en cultuur.

Maquette

- Kan uitgewerkt worden in kleur.
- Realistische en globale/schematische weergave van het onderwerp.

Media

- Rekenkundig: bv. berekeningen, meetstaat, ...
- Grafisch: bv. presentatie, ...
- Gegevensverwerkend: tabellen, documentatie, classificatie, ...

MINIMALE MATERIËLE VEREISTEN

- toegang tot projectie
- toegang tot internet en computer (minimaal 1 pc per 2 leerlingen), met aangepaste software (tekstverwerking, rekenblad, presentatie- en tekenprogramma (recent CAAD-programma)), kleurenprinter A3, kleurens scanner

- toegang tot schoolbibliotheek (informatiebronnen: architectuur, beeldende kunsten, binnenhuisarchitectuur, toegepaste beeldende kunsten)
- toegang tot lichtbak en snijtafel
- tekentafels (minimaal met parallellat), tekenkrukken
- stromend water met spoelbak
- primair opmetingsmateriaal zoals vouw- en rolmeter (25 m), schietlood en waterpas

5 Evaluatie

In zijn taak als didacticus, pedagoog en vakdeskundige heeft de leraar een plannings- en voorbereidingstaak: hij zet, in samenspraak met het lerarenteam en de afdelingsverantwoordelijke, de verschillende doelstellingen en leerinhouden om in een aangepast didactisch proces.

De leraar heeft ook een beoordelingstaak: hij evalueert wat de jongere verworven heeft, in welke mate hij handelt met verstand in de context van dit leerplan.

Daar de begeleiding er hoofdzakelijk uit bestaat de jongere te ondersteunen bij het zelfstandig leren sturen van zijn leerproces dient er bij de evaluatie veel aandacht te gaan naar **permanente evaluatie**.

Zelfevaluatie maakt deel uit van het creatieproces. Bij de zelfevaluatie dient de leerling eigen inzichten en vorderingen te confronteren met het werk van andere leerlingen uit de groep om op deze wijze tot een brede reflectie over de eigen talenten en resultaten te komen. Het **ateliersprek** is hiervoor het uitgelezen instrument. Tijdens het ateliergesprek worden de opdrachten aangebracht maar worden eveneens de individuele en collectieve vorderingen getoetst aan de mening van andere individuen, de groep, de leraar, anderen. De leerling wordt tijdens het ateliergesprek gestimuleerd om een gefundeerde mening over het eigen werk en dat van anderen te formuleren.

Via de **globale eindbeoordeling** beoordeelt men of de doelstellingen van de studierichting bereikt zijn. Men moet met een bepaalde zekerheid uitspraak kunnen doen over het feit of de jongere klaar is een volgende stap te zetten. Aangezien het profiel van deze studierichting erop gericht is dat de leerling doorstroomt naar een professioneel gerichte bacheloropleiding in het studiegebied Architectuur van het Hoger onderwijs kan de eindbeoordeling ook oriënterende adviezen bevatten naar verdere studies.

De geïntegreerde proef maakt deel uit van de evaluatie.

6 Leerplanwerking

Leerplannen van het VVKSO zijn het werk van leerplancommissies, waarin begeleiders, leraren en eventueel externe deskundigen samenwerken.

Op het voorliggende leerplan kan u als leraar reageren en uw opmerkingen, zowel positief als negatief, aan de leerplancommissie meedelen via e-mail (leerplannen@vsko.be) of per brief (Dienst Leerplannen VVKSO, Guimardstraat 1 te 1040 Brussel).

Vergeet niet te vermelden over welk leerplan u schrijft: vak, studierichting, graad, Licapnummer.

Langs diezelfde weg kan u zich ook aanmelden om lid te worden van een leerplancommissie.

In beide gevallen zal de Dienst Leerplannen zo snel mogelijk op uw schrijven reageren.

Dit leerplan kwam tot stand met de medewerking van:

- Alain De Saegher, Kunsthumaniora Sint-Lucas, Gent;
- Benny Backaert, Sint-Lucas Kunstsecundair, Antwerpen;
- Ine Lemmens, Technisch Berkenboom-Instituut, Sint-Niklaas;
- Luc Oversteyns, Instituut Heilig Graf, Turnhout;
- Nico Vrijssen, Sint-Lukas Kunsthumaniora, Schaarbeek;
- Pieter Deruwe, Technisch Instituut Heilige Familie, Brugge;
- Veerle Truyen, Kunstschool, Genk.

7 Bibliografie

7.1 Naslagwerken

- **BINNEY, M.**, Huizen in steden. Ontwikkeling en vernieuwing in 800 jaar stedelijke woningbouw, Icb B.V., Alphen aan de Rijn, 1998.
- **BRAND, J., e.a.**, Architectuur en verbeelding, Waanders, Zwolle, 1989.
- **BROWNING, H.**, The Principles of Architectural Drafting, Rotovision SA, Suisse.
- **CHING, F.**, Architecture: Form, Space & Order, Van Nostrand Reinhold, New York, 1996.
- **CHING, F.**, Building Construction Illustrated – second edition, Van Nostrand Reinhold, New York, 1991.
- **CHING, F.**, Drawing a creative proces, Van Nostrand Reinhold, New York, 1990.
- **CHING, F.**, Interior Design – second edition, Van Nostrand Reinhold, New York, 2005.
- Deutsches Museum für Kunst in Handel und Gewerbe, Snoeck-Ducaju & Zoon, ISBN 90-5325-090-5.
- **FERRAY, J.**, Architecture intérieure et décoration en France des origine à 1875, Nouvelle édition, Paris.
- **GIEDON, S.**, Huizen in steden. Ontwikkeling en vernieuwing in 800 jaar stedelijke woningbouw, Icb B.V., Alphen aan de Rijn, 1998.
- **GÖSSEL, P., LEUTHÄUSER, G.**, Architectuur van de 20e eeuw, Keulen, 1991.
- **GYMPEL, J.**, Geschiedenis van de architectuur, van oudheid tot heden, Könemann, Keulen, 1996.
- **HOGERVORST, P., NAAIKENS, A.**, Materialen voor het meubelmaken, 1993.
- **ITTEN, J.**, Beeldende vormleer, De Bilt, Canteleer, 1975.
- **JODIDIO, P.**, Nieuwe vormen in de architectuur, Taschen, Keulen, 2001.
- **KEPES, G.**, Nature et art du mouvement, La Connaissance, Bruxelles.
- **KEPES, G.**, Module, proportion, symetrie, rythme, La Connaissance, Bruxelles.
- **KEPES, G.**, La structure dans les arts, La Connaissance, Bruxelles.
- **KEPES, G.**, Education de la vision, La Connaissance, Bruxelles.
- **KEPES, G.**, L'objet créé par l'homme, La Connaissance, Bruxelles.
- **KEPES, G.**, Signe, image, symbole, La Connaissance, Bruxelles.
- **NEUFERT, E.**, Architect's data, Blackwell Science Publishers, Oxford, 2000.
- **NORBERG-SCHULTZ, C.**, Architectuur een logisch systeem, vertaling E. Balliu, Masereelfonds; oorspronkelijke titel: Intentions in architecture, Universitetsforlaget, Oslo, 1996.
- **OOSTERHOFF, J.**, Kracht en Vorm, de draagconstructie van bouwwerken eenvoudig verklaard, Delft, 1990.
- **SEMBACH, K., e.a.**, 20th Century Furniture design, Taschen, Keulen, 1991.
- **TIETZ, J.**, Geschiedenis vande Architectuur in de 20^e eeuw, Könemann, Keulen, 1998.
- **VAN DER LAAN, H.**, De Architectonische ruimte, E.J. Brill, Leiden, 1992.
- **VERVER, M.W.**, Bouwmaterialen, Educaboek BV, Culemborg.
- **WISELIUS, S.I.**, Houtvadecum, Den Haag, Ten Hagen & Stam, 2001.

7.2 Tijdschriften

- Lijst
<http://www.huygens.nl/20230.asp>
- Online Design Magazines
<http://www.design-engine.com/resources/onlinemagazines.php>
- Domus Magazine
<http://www.edidomus.it/Domus/magazine/avvoi.cmf>
- A+ Magazine
<http://apple2history.org/museum/magazines/aplus8411.html>
- Interni
<http://www.internimagazine.it/homepageeng.htm>

- Monumenten en landschappen. Tweemaandelijks tijdschrift van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, afdeling Monumenten en Landschappen. Koning Albert II-laan 20, 1000 Brussel.
- Graphis, The International Magazine of Design and Communication. Graphis Press. Corp., Dufourstraat 107, CH-8008 Zurich, Zwitserland.

7.3 Bedrijven

- Häfele France: Furniture fittings and architectural hardware
<http://www.haefele.com/english/international/france.htm>
- Hettich International: Technik für Möbel, furniture fitting systems
<http://www.hettich.com/en/index.php>